

“El reconeixement d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud és un mena de bomba de rellotgeria”

Eduard Xevardnadze (Mamati, Geòrgia, 1928) fou ministre d'Afers Estrangers de la Unió Soviètica i president de Geòrgia. En aquesta entrevista parla de la reunificació alemanya, de l'expansió de l'OTAN i de la disputa entre Rússia i Geòrgia.

El febrer del 1990, el ministre d'Afers Estrangers alemany, Hans-Dietrich Genscher, us va assegurar que l'OTAN no s'ampliaria cap a l'est i que els estats —com ara Polònia i Hongria— mai no formarien part de l'aliança militar. Com que la conversió es va centrar bàsicament a l'Alemanya oriental, Genscher es va mostrar encara més explícit afirmant: “Pel que fa a la nova expansió de l'OTAN, això també regeix.” Segons els documents, vau respondre que us creïeu tot allò que ell havia dit. Com és que no vau aconseguir aquest compromís de l'OTAN sobre paper?

—Els temps han canviat. En aquells moments no ens podíem pas pensar que es dissolgués el Pacte de Varsòvia. No ens entrava al cap. Cap dels països participants no tenia ni el més mínim dubte sobre el Pacte de Varsòvia. Aleshores, els tres estats bàltics que ara formen part de l'OTAN pertanyien encara a la Unió Soviètica. A la llarga vam estar d'acord que una Alemanya unida podria entrar a l'OTAN sota determinades condicions. Un exèrcit nacional limitat a 370.000 membres i la renúncia alemanya del dret a les armes nuclears, per exemple. L'expansió de l'OTAN més enllà de les fronteres alemanyes ni es prenia en consideració.

—A final de març del 1990, Genscher i el secretari d'estat dels EUA, James Baker, van parlar de l'interès que hi havia per part dels “estats de l'Europa central” d'entrar a l'OTAN. En sabieu res?

—La primera notícia.

—Vau tenir una conversa amb els vostres col·legues de Polònia, Txecoslovàquia i Hongria sobre una possible expansió de l'OTAN cap a l'est la primavera del 1990?

—No, davant meu no se'n va parlar mai.

—Els documents alemanys fan la impressió que Moscou comptava amb la dissolució tant del Pacte de Varsòvia com de l'OTAN. Vau pensar realment que això passaria?

—Potser se'n va parlar després de la meua dimissió del Ministeri d'Afers Estrangers, que va ser el desembre del 1990. Ara bé, mentre vaig ocupar el càrrec, no.

—El maig del 1990, el dirigent soviètic Mikhaïl Gorbaxov va parlar

de l'entrada de la Unió Soviètica a l'OTAN durant unes converses amb els nord-americans. Aquests s'ho van prendre molt seriosament.

—Gorbatxov va tenir aquesta idea, però mai no va fer cap pas realista per posar-la en pràctica. Justament per això mai no es va considerar seriósament entre els dirigents soviètics.

—Es va parlar mai de l'expansió de l'OTAN cap a l'est als cercles interns del Partit Comunista de la Unió Soviètica, el 1990?

—Mai no va sortir la qüestió.

—Va tenir cap rellevància, aquesta qüestió, en la ratificació del procés del tractat *dos més quatre* (en què els signants incloïen les dues Alemanyes i les quatre potències que van ocupar aquest país després de la Segona Guerra Mundial) que va unificar Alemanya?

—No, no hi va haver cap mena de problema amb la ratificació del procés.

—Així i tot, uns anys després hi hagué l'expansió cap a l'est. En aquell moment va tenir la sensació que els diplomàtics alemanys us havien enganyat?

—No. Mentre jo vaig ser ministre d'Afers Estrangers de la Unió Soviètica no es va posar mai damunt la taula l'expansió de l'OTAN més enllà de les fronteres alemanyes. Fins avui, mai no he vist que tingués res de terrible l'ampliació de l'OTAN. Geòrgia i tot va rebre el vist-i-plau per adherir-se a l'OTAN a la cimera de Bucarest, l'abril del 2008.

—A la conferència d'Ottawa sobre la unificació d'Alemanya del febrer del 1990, va tenir cinc converses telefòniques amb Gorbatxov. Vau parlar d'una possible ampliació de l'OTAN, més enllà de la República Democràtica Alemanya?

—No. Teníem la reunificació alemanya a l'agenda, però res més. Era important d'aclarir la nostra posició, perquè França i el Regne Unit s'oposaven a aquesta reunificació. Tenien por que sorgís una superpotència amb un enorme poder polític, militar i econòmic al bell mig d'Europa. La més obstinada de tots els qui es van oposar a la reunificació va ser Margaret Thatcher, la primera ministra

britànica. Quan va parlar amb Gorbatxov, el juny del 1990, van discutir hores i hores sobre aquesta qüestió. Al final, va canviar de posició.

—Margaret Thatcher comptava trobar aliats contra la unitat d'Alemanya a la Unió Soviètica?

—No solament això, sinó que pretenia convèncer-nos perquè ens situéssim contra la reunificació d'Alemanya. Gorbatxov i jo sabíem que la història ja havia situat a l'ordre del dia la qüestió de la unitat d'Alemanya. Calia resoldre-ho de manera pacífica i diplomàtica.

—El vostre país natal, Geòrgia —d'on va ser president entre el 1992 i el 2003—, sovint ha estat sacsejat per conflictes armats. Aquí s'hi engloba la guerra d'Ossètia del Sud l'agost del 2008, un conflicte armat de cinc dies entre Rússia i Geòrgia arran d'Abkhàzia i Ossètia del Sud. La qüestió té una història molt llarga i Putin va fer de mitjancer per a vós el 2003. Com va sortir això?

—Putin i jo teníem punts de coincidència. El coneixia de quan havia estat aliat d'Anatoli Sobtxak, l'ex-alcalde de Sant Petersburg, professor de dret de la Universitat de Leningrad el 1990-1991. Sens dubte, Putin és una persona intel·ligent, parlava perfectament alemany i va escalar amb una gran rapidesa. A principi de març del 2003, em va convidar a un recés a Sotxi, a la mar Negra. Allí va muntar una trobada amb el qui aleshores era primer ministre d'Abkhàzia.

—La república *de facto*, que es va separar de Geòrgia el 1992-1993...

—Vam parlar de tornar a fer funcionar la línia de tren de Sotxi a Abkhàzia, al centre de Geòrgia, que s'havia fet malbé durant la guerra. Vaig acceptar el pla amb la condició que es lliurés als refugiats georgians si més no un districte d'Abkhàzia. Putin va

“Si es reconeix la independència d'Abkhàzia, com es pot negar aquest dret a Txetxènia?”

mantenir la paraula i va facilitar el retorn de desenes de milers de refugiats al districte abkhaz de Gali. En aquella època, Putin i Rússia consideraven Abkhàzia com una part de Geòrgia.

—Però amb el vostre successor, hi va haver guerra entre Rússia i Geòrgia. Al setembre, una comissió independent d'experts nomenada per la UE i encapçalada per la diplomàtica suïssa Heidi Tagliavini, que havia treballat anys a Geòrgia, va publicar un informe sobre la guerra. Especificava que el president georgià Mikhaïl Saakaixvili havia ordenat l'assalt de la ciutat de Tskhinvali, a Ossètia del Sud, amb el pretext que Moscou era al caire d'una operació militar de gran abast a la zona. Què en penseu?

—Estic totalment d'acord amb les conclusions de la comissió Tagliavini, tant pel que fa a Geòrgia com a Rússia. La invasió de Tskhinvali va ser un error. Conec Tagliavini: és una diplomàtica molt respectada, amb experiència, que sap molt bé què passa la regió.

—Com es poden resoldre els conflictes sobre les regions en disputa d'Abkhàzia i Ossètia del Sud? S'ha proposat a la República d'Abkhàzia l'aprovació d'un acord de no-violència amb Geòrgia. Això podria ser un pas cap a la disminució de la pressió a la regió?

—M'imagino que el nostre govern no estaria en desacord amb un tractat d'aquesta mena. Ara bé, què en trauríem? Hem de pensar en el futur. Considero que Rússia va cometre un greu error amb el reconeixement diplomàtic d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud. Amb això, Rússia ha establert un precedent. Si es reconeixen com a estats independents regions petites com Abkhàzia, com es pot negar aquest dret a Txetxènia, amb una població de més d'un milió d'habitants? O al Dagestan, amb accés a la mar Càspia i amb prop de tres milions d'habitants? O a la República dels Tàtars, amb la seva riquesa petrolífera? El reconeixement d'Abkhàzia i d'Ossètia del Sud és un mena de bomba de rellotgeria, que pot explotar al seu país.

Uve Klussmann

Traducció de Carles Urritz